

ΑΦΟΡΜΕΣ

ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ίσως τὰ νόηματα νὰ εἶναι ἰσαξία μὲ τὴ δράση. Ίσως καὶ νὰναι ἀνώτερα, ἀφοῦ αὐτὰ εἶναι ἀρμονικὰ ἐνῶ ἡ δράση δυσσεμονικιά.

Ἡ αἴσθησις — πρόσκαιρη — δὲν μπορεῖ νὰ οργανωθεῖ, καί, μολονότι εἶναι τὸ πρῶτο, τὸ ἄδοιο ὑλικὸ τῆς σκέψης, μὲ τὸ νᾶχει ἀνεξερευνήτο ἐλατήριο τὴν ἀσυνάρτητη πηγὴ τῆς Ζωῆς, δὲν μπορεῖ οὔτε ν' ἀντιπροσπεύσει τὴν πραγματικότητα — τὴν ἀνθρώπινη πραγματικότητα. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, ἡ γύρω μᾶς ζωὴ, πὸν μᾶς συνεπαίρνει σ' ἓνα ἀνοργάνωτο ρεῦμα, σὲ ρεῦμα πὸν τὸ ἀναταράζουν οἱ ἄνεμοι τοῦ μυστηρίου, μᾶς κάνει ἐντύπωση οὐραίου. Ὀνειροῦ ἐντύπωση καὶ ἡ σειρά τῶν αἰσθήσεων, πὸν ὑφαίνουν τὸν καθημερινὸ βίον μᾶς. Ὀνειρο ἀκόμα οἱ μορφές, τὰ χρώματα, οἱ ἦχοι.

Καὶ ὅμως, μέσα στὴν ἄπειρη ποικιλία καὶ ἀστάθεια τῶν φαινομένων, τὸ νόημα μονάχα κυβερνᾷ μὲ κάποιαν ἀτάραχη σταθερότητα, καὶ μὲ σχετικὰ ἀθανασία . . . Στρεβλώνει — κάθε ἀντίληψη καὶ στρέβλωση. — Ἄλλὰ μήπως καὶ ἡ αἴσθησις εἶναι ἀπόλυτη; Ἐτσι τὸ νόημα φανερῶνεται ἀπαραίτητο, μιὰν ἀνάγκη, ἓνας τρόπος ἄρτιος ζωῆς :

Γι' αὐτὸ τὸ λόγο θὰ ἐπιθυμούσαμε καὶ μεῖς, στὶς σελίδες τῶν ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ νὰ ζούσανε νοήματα καὶ μερικὲς παραστάσεις τῆς Ζωῆς.

Ὅχι μόνο μιὰ βαθεῖα βιοτικὴ ἀνάγκη ἱκανοποιούμεν ἔτσι, ὄχι

μόνο τέτοιαν προσπάθεια θεωρούμεν ἰσαξία με κάθε δράση, ἀλλὰ καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο σὲ κάποιο καθρέφτη ἀντικρύζουμε τὴν συνείδησίν μας.

Ἄν εἶχαμε σκοπὸ ν' ἀκολουθήσουμε καμιὰ φιλολογικὴ σχολή, οὔτε ὁ δυσκολολόγιστος κλασικισμὸς, οὔτε ὁ ξεμάλλιαρος φουτουρισμὸς, οὔτε ὁ συμβολισμὸς ὁ στρουφνός, οὔτε ὁ ρωμαντισμὸς ὁ πολυχρωμος, οὔτε ὁ φωτογραφικὸς ρεαλισμὸς θὰ μᾶς σκλάβωναν. Τὸ νόημα, ἢ εἰκόνα, τὸ αἶσθημα, ὅταν χυθῶν στὴ μήτρα ὠρισμένης σχολῆς, παίρνουν τὴν ἀποκρουστικὴ μορφή βιομηχανικοῦ προϊόντος, συγγενεύουν ἄμεσα με τὴν κοινοτυπία, τὴν ἐνσάρκωση αὐτῆ τοῦ Ἄσχημου.

Ἄλλὰ καὶ ἂν εἶχαμε σκοπὸ νὰ δημιουργήσουμε σχολή, γιὰ μοναδικὸ περιορισμὸ, γιὰ μοναδικὸ κοινὸ μέτρο της, θὰ θέλαμε τὴ συγκίνησιν.

Ἡ συγκίνηση φανερώνει ψυχικὴ δύναμη, ἀλλὰ προπάντων εἶναι κριτήριον πρωτοτυπίας. Ὅπου συγκίνηση, ἢ κοινοτυπία δὲν ἔχει ὑπόστασιν. Ὁ ξερότερος μαθηματικὸς ὑπολογισμὸς, ὅπως καὶ ὁ πιὸ φανταχτερός λυρισμὸς, στὴ συγκίνηση θάβρουν τὴ μάννα ποὺ τοὺς γεννᾷ, τοὺς θρέφει, τοὺς φέρνει σὲ τέλειο δημιούργημα.

Βέβαια θὰ ὑπάρχει — ἀφανέρωτος ἀκόμα — κάποιος κοινὸς σύγχρονος τρόπος νὰ αἰσθανόμαστε τὴν ὑπαρξιν, (ὅπως αὐτὸ γίνηκε στὰ περασμένα χρόνια.) Ἄλλὰ σ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ δώκουν ἔκφραση, σάρκα, μονάχα ἰσχυρὲς συγκινήσεις δυνατῆς ψυχῆς, ποὺ μόνες πάλι θὰ μπορέσουν καὶ νὰ καταστρώσουν μιὰ παράστασιν Ζωῆς, ἱκανὴ νὰ λυγίσει τὶς θελήσεις, νὰ ἀναπαύσει — προσωρινὰ — τὶς ἀνήσυχες συνειδήσεις, νὰ χρησιμεύσει γιὰ κοινὸ πρόσκαιρον ἰδανικόν, γιὰ δικαιολογία ὑπαρξίνης.

Ὁ Τεχνίτης ποὺ κυβερνιέται, — μακρὰ ἀπὸ κάθε σχολή — ἀπὸ μόνην τὴν ἀτομικὴν του συγκίνησης, θὰ ἐκδηλωθεῖ σὲ ἄρτια ἔργα. Ἄρτια σὲ περιεχόμενον, σὲ οὐσία, ἀλλὰ ἄρτια σὲ ὕφος, ἀλλὰ ἄρτια καὶ στὴν ἔκφραση. Ἐπειτα, ὕφος, ἔκφραση, γλῶσσα, παρακολουθοῦν ὑποχρεωτικὰ τὴν ποιότητα τῆς σκέψης. Καὶ ἔτσι ἐξηγιέται γιὰ μᾶς ἡ ἀνάγκη νὰ βροῖσκειται ἀκόμα ἢ γλῶσσα μας σὲ ἀναρχικὴ ἀταξία. Τόσοι καὶ τόσοι παράγοντες ἔχουν πραγματικὴ ἐπίδρασιν στὴ σύγχρονη ρωμείκη ψυχῆ, ποὺ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα εἶναι καὶ θὰ μείνει γιὰ πολὺν καιρὸ ἀκόμα ζήτημα ὑποκειμενικῆς αἰσθητικῆς.

Μὲ λίγα λόγια, πρόθυμα θὰ δημιουργούσαμε τὴ «Σχολὴ τῆς Συγκίνησης» ἂν τὸ νόημα ποὺ κλείει αὐτὴ ἢ λέξις δὲν ἄφινε τόσην

ἐλευθερία καὶ διαφορὰν ἐκδήλωσης σὲ κάθε ιδιοσυγκρασία, ποῦ καὶ ἡ ἰδέα κἄν σχολῆς νὰ εἶναι ἀστήρικτη.

Ὁ Ζαρατούστρας μὲ τέτοιο πρωτόγονο πάθος ἀρχίζει ἕναν ὕμνο του στὴ Ζωή :

«Εἶδα στὰ μάτια σου, ὦ Ζωή: εἶδα χουσάφι νὰ λαμπυρίζει στὰ νυκτερινά σου μάτια — αὐτὴ ἡ ἡδονὴ ἐσταμάτησε τὰ κτυπήματα τῆς καρδιάς μου.»

Ἄς εὐχηθοῦμε τὸν ἐρχομὸ τοῦ Τεχνίτη ποῦ μὲ ὅμοια συγκίνηση θ' ἀντικρύσει τὸ ἀειπάρθενο τῆς Ζωῆς κορμί, γιὰτὶ αὐτὸς θὰ μᾶς χαρίσει τὴν μεγάλη ἀνατριχίλα τῆς Τέχνης.

ΤΕΛΕΙΩΜΕΝΑ

Μέσα στὸν φόβο καὶ στὲς ὑποψίες,
μὲ ταραγμένο νοῦ καὶ τρομαγμένα μάτια,
λυώνουμε καὶ σχεδιάζουμε τὸ πῶς νὰ κάμουμε
γιὰ ν' ἀποφύγουμε τὸν βέβαιο
τὸν κίνδυνο ποῦ ἔτσι φρικτὰ μᾶς ἀπειλεῖ.
Κι' ὅμως λανθάνουμε, δὲν εἶν' αὐτὸς στὸν δρόμο·
ψεύτικα ἦσαν τὰ μηνύματα
(ἢ δὲν τ' ἀκούσαμε, ἢ δὲν τὰ νοιώσαμε καλά).
Ἄλλη καταστροφή, ποῦ δὲν τὴν φανταζόμεθα,
ἐξαφνικῆ, ραγδαία πέφτει ἐπάνω μας,
κι' ἀνέτοιμος — ποῦ πιά καιρὸς — μᾶς συνεπαίρνει.

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ